

รูปแบบของเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ศึกษากรณีประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง

The Transnational Human Trafficking Network Form in Thailand in Cases where Thailand is the Originating Country

พัทธกร ศาสนะสุพันธ์¹, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ²

Pattakorn Sasanasuphin¹, Piyaluk Potiwan²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยที่อยู่ในระบบช่วยเหลือในหน่วยงานของรัฐไทย จำนวน 12 คน และนักค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ จำนวน 6 คน รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์ ร่วมกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ UCINET Demo Version ด้วยการวิเคราะห์แก่นสาร ความหมาย และความสัมพันธ์ จนได้ข้อสรุป

ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง มีรูปแบบเป็นเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ ในลักษณะเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย และรูปแบบเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ทำให้คนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อ ซึ่งประกอบด้วย นายหน้าค้ามนุษย์ข้ามชาติในถิ่นเดิมในเครือข่ายย่อยในประเทศต้นทาง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเหยื่อคนไทยในเชิงอำนาจ ในลักษณะที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งจัดหาแรงงานต่างชาติส่งให้นายจ้างโดยตรง และเอาเปรียบเหยื่อในการแลกเปลี่ยนระหว่างการช่วยให้เหยื่อได้ย้ายถิ่นกับค่าใช้จ่าย และการดำเนินเอกสารเดินทาง แต่มีนายหน้าค้ามนุษย์บางส่วนเป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมที่ไม่ใกล้ชิดกับเหยื่อ ในลักษณะเป็นเพื่อนที่ทำงานกับนายจ้างในประเทศปลายทาง ส่วนเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ประกอบด้วยนักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิมที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเหยื่อมาก่อน เข้าชักชวนและให้ข้อมูลหลอกลวงเหยื่อโดยตรง โดยไม่พึ่งพาความสัมพันธ์เดิม นักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย มักได้รับช่วงความสัมพันธ์กับเหยื่อต่อจากนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิม ส่วนนักค้าอื่นส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อ ต้องผ่านนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมหรือนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย นักค้าในเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เครือข่ายย่อยในเชิงสถานภาพและบทบาทใน

¹ นายเวร (สบ 4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Duty Officer (Case Officer 4) Royal Thai Police

² Assistant Professor of Political Science Program, Rajabhat Maha Sarakham University.

ลักษณะต่างคนต่างดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อแลกกับค่าจ้าง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าที่อยู่ต่างเครือข่ายย่อย ต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย นักค้ามีการประเมินความไว้วางใจและโอกาสที่เหยื่อจะคล้อยตามก่อนที่จะชักชวนและหลอกลวง รวมทั้งมีการประเมินความเสี่ยงจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมเปรียบเทียบกับจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับก่อนที่จะร่วมงานกัน

คำสำคัญ: ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ, เครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบจากผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อ, เครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ, เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติ

Abstract

This article aims to study a model of the network that exists among Thai human traffickers. The study addresses cases where Thailand is the originating country. The study was conducted with a qualitative approach by using in-depth interviews with 8 Thai migrants who were victimized and helped by the Thai government, and 6 human traffickers who have been imprisoned. In addition, semi-structured interviews were used with 12 persons who were directly related to anti-transnational human traffickers in Thailand. Data analysis has been conducted using data processing, data categorizing, and a synthetic relationship scheme along with social network analysis by analyzing substances, meanings, and relationships through the UCINET Demo Version Program for a conclusion.

The results from the model of the human trafficking network show Thailand as the originating country demonstrating that the aim of the transnational migrating network is to exploit the benefits of victimized migrants. The transnational migrating network of legal migrants and transnational human trafficker's network turn involuntary migrants into victims. The network consists of local brokers who comprise a subnet in their home countries. The local brokers are often related to Thai people of power who are broker traffickers aimed at providing foreign workers to be sent directly to an employer, exploiting the victims in exchange for helping victimized migrants with their costs and carrying travel documents. Some brokers are related to Thai victims in their kinship or culture or as their friends who work with employers in the destination country. Transnational human trafficker networks consist of traffickers in the home countries who have had no relationship with the victim, Traffickers are the central fixture in each subnet, they usually get over a relationship with victims and continue as local brokers. The majority of other traffickers has no direct relationship with the victims, and must go through the local broker or trafficker who has a central relationship. Traffickers have trust-worthiness and must assess the risk of being arrested compared to the benefits to be gained.

Keywords: The victimized migrants who were abused by the traffickers, Transnational migrating network was to exploit the benefits of victimized migrants, Transnational human traffickers network, Transnational human trafficking network

บทนำ

การย้ายถิ่นข้ามชาติของแรงงาน เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้แรงงานย้ายถิ่นเข้าไปเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ทำให้สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยมีความรุนแรงจนรัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย แต่การแก้ปัญหาการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี ยังไม่มีความคืบหน้าเพียงพอ จึงทำให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติยังรุนแรงอยู่ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จาก รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2558 (Trafficking in Persons Report) ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จัดกลุ่มให้ประเทศไทยอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) (ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกา และไม่มีความพยายามแก้ไข้ปัญหา) เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน เพราะเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านสำหรับการค้าผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กเพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณี และรัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ อีกทั้งไม่ได้ดำเนินการความพยายามอย่างมีนัยสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำ แม้จะนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มาบังคับใช้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มบทลงโทษนักค้ามนุษย์และให้ความคุ้มครองแก่ผู้พบเห็นเหตุการค้ามนุษย์และแจ้งข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ อีกทั้ง รัฐบาลออกกฎหมายการประมงฉบับใหม่แทนฉบับเก่าที่บัญญัติเมื่อปี พ.ศ. 2489 โดยกฎหมายฉบับใหม่นี้กำหนดให้มีกระบวนการขึ้นทะเบียนที่ดีขึ้น มีการตรวจสอบเรือและเอกสารของแรงงานตลอดจนสภาพการทำงานของผู้เรือ แต่การแก้ปัญหาการบังคับใช้แรงงาน

และการบังคับค้าประเวณี ยังไม่มีความคืบหน้าเพียงพอ จึงทำให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ข้ามชาติยังรุนแรงอยู่ (จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2015-trafficking-persons-report-thailand-th/> ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2559) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้ง มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมและมีเครือข่ายโยงใยกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการติดต่อสื่อสารและบริหารงานการค้ามนุษย์ข้ามชาติ สร้างความยุ่งยากแก่กลไกการต่อต้านต่างๆ ที่รัฐสร้างขึ้น ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมา มักศึกษาจากแรงงานที่ย้ายถิ่นข้ามชาติ แต่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ยังไม่ชัดเจนนัก จึงอาจทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ที่ดำเนินงานในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ในการแก้ปัญหาจำกัด

ดังนั้นในบทความเรื่องนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ฐานะประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง เพื่อที่จะสะท้อนภาพของเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย โดยศึกษาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทย และนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่อยู่ในปรากฏการณ์โดยตรง รวมทั้งศึกษาจากบุคลากรที่มีหน้าที่ต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่เป็นผู้ที่สัมผัสและมีประสบการณ์กับปรากฏการณ์ ซึ่งจะทำความเข้าใจเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

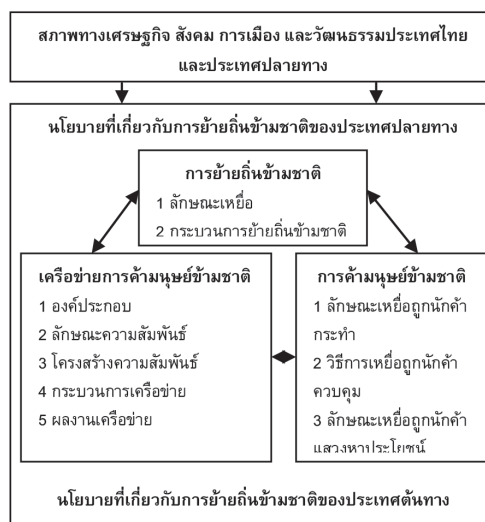
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทความนี้ใช้แนวคิดการย้ายถิ่นข้ามชาติ (Transnational Migration) โดยการวิเคราะห์สาเหตุและการตัดสินใจย้ายถิ่น ในเชิงระบบการย้ายถิ่นผ่านเครือข่ายทางสังคม ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา (Castles, & Miller, 1993; De Jong, & Fawcett, 1981) ที่ก่อให้เกิดความคาดหวังในด้านต่าง ๆ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ จากการถูกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติในเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติกระทำในลักษณะต่างๆ ทั้งการจัดหา การซื้อ การขาย การจำหน่าย การขนส่ง (การพามาจาก) การส่งต่อ (การส่งไปยังที่ใด) การหน่วงเหนี่ยวกักขัง การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลใด และถูกควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งถูกแสวงหาประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ตามกรอบของแนวคิดการค้ามนุษย์ข้ามชาติ (Transnational Human Trafficking) ในพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) (United Nations, 2000) และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 รวมทั้งให้ความสำคัญกับแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network) โดยการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมตามแนวคิดของ Boissevain (1973; 1974) เป็นแนวคิดหลัก เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีวิธีการในการศึกษารูปแบบเครือข่ายทางสังคมในประเด็นต่างๆ ในกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะวิธีการกำหนดผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการศึกษา

เนื่องจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเป็นเป้าหมายในกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยอาศัยระยะห่างทางสังคมระหว่างผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติเป็นเกณฑ์ในการแบ่งหรือกำหนดขอบเขตของเครือข่าย ทำให้สามารถแบ่งประเภทผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ชัดเจน ส่วนแนวคิดอื่นช่วยเสริมในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายทางสังคม ในกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ อันประกอบไปด้วย รูปแบบเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และรูปแบบเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ลักษณะขององค์ประกอบ ความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างความสัมพันธ์ กระบวนการเครือข่าย และผลงานของเครือข่ายทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการค้ามนุษย์และทำให้กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติบรรลุเป้าหมาย จึงกำหนดกรอบแนวคิดในวิจัยครั้งนี้ ได้ดังนี้ (ดังแผนภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล ผู้ให้ข้อมูลมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทย ที่เป็นผู้เสียหายในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ถูกช่วยเหลือเข้ามาอยู่ตามบ้านพัก/สถานสงเคราะห์ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกองบังคับการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วงเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ยินดีจะให้ข้อมูลในเชิงลึก และผ่านการประเมินจากนักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาว่าสามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 12 คน ซึ่งจำแนกเป็นเหยื่อในคดีทางเพศ 7 คน (เพศหญิง) และในคดีทางแรงงาน 5 คน (เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 1 คน) และ 2) นักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ถูกกล่าวหาหรือถูกศาลพิพากษาตัดสินว่ากระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ถึง 31 ธันวาคม 2552 ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 6 คน ซึ่งจำแนกออกเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาในคดีทางเพศ 3 คน (เพศชาย 2 คน และเพศหญิง 1 คน) และในคดีทางแรงงาน 3 คน (เพศชาย) กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง 5 คน เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4 คน เจ้าหน้าที่สังกัดกองคุ้มครองผลประโยชน์ของแรงงานไทยในต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ 2 คน และบุคลากรขององค์กรเอกชนจากมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยอีก 1 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวทางสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ตามแนวทางสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ตามลำดับ ในประเด็นหลักคือ รูปแบบเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นลักษณะขององค์กรประกอบ ความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างความสัมพันธ์ กระบวนการเครือข่าย และผลงานของเครือข่ายทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการย้ายถิ่นข้ามชาติและทำให้กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย อนึ่ง เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มเฉพาะจึงใช้การสัมภาษณ์ต่อเนื่องถึง 3 ครั้งต่อรายจึงได้ข้อมูลครบถ้วน และได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลโดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไปอ่านให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักฟัง เพื่อเปิดโอกาสให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง และยังได้ยกคำพูดโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลในบางประเด็นที่สำคัญไว้ในผลการวิจัย (Maxwell, 1992; 1996) ส่วนการสัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ข้ามชาติ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตามแนวทางสัมภาษณ์ชุดที่ 3 ในประเด็นหลัก รูปแบบเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติที่สำคัญในประเทศไทย

ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลและหลังเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลตามเทคนิคสามเส้า ด้วยวิธีการตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน โดยใช้แนวทางสัมภาษณ์ฉบับเดียวกันแต่ต่างเวลาขึ้น และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่มาจากหลายกลุ่ม (McMillan and Wergin, 2002; Patton, 1990; Denzin, 1970) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความ

สัมพันธ (Bogdan & Biklen, 2003; McMillan & Schumacher, 1997) ร่วมกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ UCINET Demo Version ด้วยการวิเคราะห์แก่นสาร ความหมาย และความสัมพันธ์ จนได้ข้อสรุป

ผลการวิจัย

ในรายงานผลการวิจัยครั้งนี้ จะเรียกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยที่เป็นผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ข้ามชาติคนไทยว่าเหยื่อ และเรียกนักค้ามนุษย์ข้ามชาติว่านักค้า ส่วนเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง จะเรียกว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติและเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อคนไทยที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมายว่า เครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อส่วนเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติที่ทำให้คนไทยที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นตกเป็นเหยื่อจะเรียกว่าเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย มีรูปแบบเป็นเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ (คำตอบแทนจากเหยื่อและ/หรือคำห้วนจากนายจ้างอย่างไม่เป็นธรรม และโดยผิดกฎหมาย) ในลักษณะเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติ และรูปแบบเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ซึ่งแต่ละเครือข่ายประกอบด้วยหลายเครือข่ายย่อยที่มีการดำเนินงานทั้งในประเทศไทย ระหว่างเดินทางออกจากไทยเข้าประเทศปลายทาง (พื้นที่ชายแดน) และในประเทศปลายทาง ที่เชื่อมโยงถึงกัน โดยผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในแต่ละเครือข่ายย่อย แตกต่างกัน ดังนี้

เครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย

องค์ประกอบ 1) เครือข่ายย่อยในประเทศต้นทาง ประกอบด้วย (1) นายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่น

เดิม พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ออกจากถิ่นเดิมในประเทศไทย (จุดเริ่มต้นของการย้ายถิ่น) จากการถูกชักชวนและหลอกลวงให้ย้ายถิ่นข้ามชาติไปทำงานประเทศปลายทางโดยนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์อาชีพที่เป็นคนไทยที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการเดินทาง วิธีการเดินทาง ไปประเทศปลายทางหรือต่างประเทศเป็นอย่างดี และมักประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การขนส่ง หรือการเดินทางระหว่างประเทศ และที่เป็นบริษัทจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศในกรณีที่เหยื่อคนไทยในด้านแรงงาน แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกชักชวนและหลอกลวงโดยนายหน้าค้ามนุษย์ที่เป็นเพื่อนที่ทำงานกับนายจ้าง นายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมมีบทบาทสำคัญในการนำเหยื่อออกจากถิ่นเดิม จัดให้เหยื่อพำนักรั่วคราวในประเทศไทย นำพาเหยื่อออกจากประเทศไทยเข้าประเทศปลายทาง และนำเหยื่อส่งให้นายจ้าง แต่มีนักค้าอื่นร่วมดำเนินงานด้วย (2) นักค้าผู้ดำเนินเอกสารเดินทางให้แก่เหยื่อ พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนักค้าอื่นที่ทราบว่าจ้างจากนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมดำเนินเอกสารเดินทางให้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารปลอมหรือเอกสารที่มีระยะเวลาพำนักในประเทศปลายทางจำกัด ทำให้เหยื่อมีสถานภาพผิดกฎหมายในประเทศปลายทางภายหลัง นักค้าผู้ดำเนินเอกสารเดินทางให้แก่เหยื่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงานไปประเทศปลายทางหรือต่างประเทศอื่น ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอนุญาตและวิธีการดำเนินเอกสารเป็นอย่างดี และสามารถเข้าถึงหรือประสานงาน (ให้สินบน) กับเจ้าหน้าที่รัฐได้ แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมดำเนินเอกสารเดินทางให้ รวมถึงเอกสารทำงานในกรณีเหยื่อในด้านแรงงาน และ (3) เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศไทย พบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐของไทยบางส่วน ที่มีหน้าที่ในการออก/อนุญาตเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงาน และการตรวจสอบการเดินทางของเหยื่อ ที่รับสินบนจากนักค้า

แลกกับการช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางของเหยื่อ และเพื่อให้พนักงานได้แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ

และ 2) เครือข่ายย่อยในประเทศปลายทางพบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมขายให้นายจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนของประเทศปลายทางหรือบริษัทของประเทศปลายทาง แต่มีนายจ้างที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในด้านเพศบางส่วน เป็นคนไทยที่แต่งงานกับคนของประเทศปลายทาง และมีนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมบางส่วนเป็นนายจ้างเอง (แม่แท้ๆ) รวมทั้งมีนายจ้างบางส่วนที่ผันตนเองมาจากเหยื่อ ระหว่างเหยื่อทำงานและพำนักในประเทศปลายทาง เหยื่อส่วนใหญ่ถูกรับผิดชอบโดยนักค้าอื่นที่เป็นลูกจ้างของนายจ้าง แต่มีเหยื่อในด้านเพศบางส่วนถูกรับผิดชอบโดยคนไทยที่ทำงานร่วมกันกับเหยื่อ แต่ทำงานกับนายจ้างมานานจนนายจ้างไว้วางใจ หรือมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกับนายจ้างหรือลูกจ้างของนายจ้าง และมีเหยื่อบางส่วนถูกนักค้าที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้างหรือนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมให้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เช่น หักเงินค่าจ้างของเหยื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้นายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิม บริการส่งเงินของเหยื่อกลับประเทศไทย ดำเนินการเกี่ยวกับสถานะภาพที่ถูกกฎหมายเป็นการถาวรในประเทศปลายทาง ติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่รัฐหากถูกจับกุมดำเนินคดี และยังพบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศปลายทางบางส่วน ที่มีหน้าที่ในการควบคุมแรงงานต่างชาติ รับสินบนจากนักค้า แลกกับการช่วยอำนวยความสะดวกให้นักค้าได้แสวงหาประโยชน์จากการทำงานของเหยื่อ

ความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมในเชิงอำนาจ ในลักษณะที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งจัดหาแรงงานต่างชาติส่งให้นายจ้างโดยตรง และเอาเปรียบเหยื่อในการแลกเปลี่ยนระหว่างการช่วยให้เหยื่อได้ย้ายถิ่นกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่และ

การดำเนินเอกสารเดินทางเรียกคืนจากเหยื่อเกินกว่าที่จ่ายไปจริง หรือไม่ดำเนินเอกสารเดินทางออกจากประเทศปลายทางให้แก่เหยื่อในด้านแรงงานบางส่วน แต่มีนายหน้าค้ามนุษย์บางส่วนเป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมที่ไม่ใกล้ชิดกับเหยื่อ เป็นเพื่อนที่พำนักในประเทศปลายทางและเข้าถึงนายจ้างได้ เนื่องจากทำงานกับนายจ้าง ส่วนนักค้าอื่นส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับเหยื่อมาก่อน และมักจะสัมพันธ์กับเหยื่อโดยผ่านนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมหรือนายจ้าง ส่วนนักค้าในเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติมักมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละเครือข่ายย่อยในเชิงสถานภาพและบทบาท ในลักษณะต่างคนต่างดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากนักค้าที่เป็นศูนย์กลางในแต่ละเครือข่ายย่อยเพื่อแลกกับค่าจ้าง แต่มีนักค้าบางส่วนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงแลกเปลี่ยน ในลักษณะต่างคนต่างดำเนินงานที่ได้รับว่าจ้างเพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักค้ากับเจ้าหน้าที่รัฐที่รับสินบน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสถานภาพหรือบทบาท ในลักษณะเจ้าหน้าที่รัฐได้รับผลประโยชน์ (สินบน) จากนักค้า โดยได้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือ หรือไม่เคร่งครัดการปฏิบัติหน้าที่

เหยื่อมักถูกนักค้าที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมชักชวนและหลอกลวง โดยการให้ข้อมูลที่ไม่ต้องเกี่ยวกับประเภทงาน จำนวนค่าจ้างที่จะได้รับ และสภาพการทำงานในประเทศไทย ตามสถานที่ที่เหยื่อทำงานหรืออาศัยอยู่ และมีเหยื่อบางส่วนถูกชักชวนถึงบ้านพักที่เหยื่ออาศัยอยู่ในถิ่นเดิม แต่มีนักค้าบางส่วนใช้การบอกต่อข้อมูลความต้องการแรงงานต่างชาติของนายจ้างเพื่อรอให้เหยื่อเข้ามาหา และมีนักค้าเหยื่อในด้านแรงงานบางส่วนใช้วิธีการจัดตั้งบริษัทจัดหางานหรือจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศ หรือใช้การโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ นักค้ามักจะชักชวนเหยื่อเพิ่มเติมโดยการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์มือถือหลายครั้ง แต่จะใช้เวลานาน แต่ก่อนที่จะให้ข้อมูล ชักชวนและ

หลอกลวง นักค้ามักมีการประเมินความไว้วางใจของเหยื่อที่มีต่อตนเองก่อน (Trustworthiness Assessment) และโอกาสที่เหยื่อจะคล้อยตามก่อน โดยอาศัยข้อมูลภูมิหลังของเหยื่อ การพูดคุยเพื่อหยั่งเชิง โดยการชวนเหยื่อพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปของเหยื่อหรือครอบครัวเหยื่อก่อน เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเหยื่อหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุผลักดันหรือดึงดูด และความต้องการของเหยื่อ ประกอบกับการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์เดิมที่มีอยู่ เพื่อให้แน่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับเหยื่อก่อนที่จะให้ข้อมูลและชักชวนเหยื่อไปทำงานประเทศปลายทาง ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของนักค้าที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในด้านเพศ อายุ 53 ปี

“ก่อนที่จะคุยรายละเอียดงานหรือค่าใช้จ่ายกับเด็ก ผมต้องรู้ที่มาที่ไปของเด็กก่อนว่าเค้าทำงานอะไรมาบ้าง ถามจากนายหน้าคนที่พาเด็กมานั้นแหละ และถามเด็กด้วยว่าพร้อมหรือเปล่า เพราะหากพูดคุยกันไปเลยเด็กไม่เอออไปด้วยทั้งหมด”

(คำให้สัมภาษณ์ของนักค้าที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในด้านเพศ อายุ 53 ปี)

นักค้ามักอ้างความรู้และประสบการณ์ในการช่วยให้ผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นข้ามชาติได้ย้ายถิ่นและการรับรองความปลอดภัยในการเดินทาง เพื่อให้เหยื่อไว้วางใจ การสร้างบุคลิกที่ดีทั้งการแต่งกาย พูดจา การเอาอกเอาใจ การแสดงออกถึงการมีฐานะที่ดี และการรับจะออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือค่าเอกสารเดินทางให้เหยื่อก่อน เพื่อให้เหยื่อเกิดความเชื่อถือ ส่วนการร่วมงานกันระหว่างนักค้ามักใช้การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) จากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมเปรียบเทียบกับจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับก่อนที่จะตัดสินใจร่วมงานกัน โดยประเมินจากการรับรองของสมาชิกในเครือข่ายประสบการณ์ และผลงานเดิม ประกอบกับการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์เดิมที่มีอยู่ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวบุคคลที่จะมี

ปฏิสัมพันธ์ด้วย ก่อนที่จะมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อมอบหมายงานหรือดำเนินงานร่วมงานหรือเพื่อชักชวนสมาชิกนักค้าใหม่ ดังจะเห็นได้จาก คำให้สัมภาษณ์ของนักค้าที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในด้านเพศ อายุ 60 ปี

“เคยมีพวกนายหน้าเหมือนกันนี่แหละ มาชวนผมให้พาเด็กไปทำงานอังกฤษเพราะเขารู้ว่าผมมีประสบการณ์เดินทางหลายประเทศทั่วโลก และพาเด็กคนไทยเราไปทำงานญี่ปุ่นเยอะ และเขาก็เข้าอังกฤษไม่ได้เพราะติดแบล็คลิสต์ ผมดูแล้วไม่คุ้มเพราะค่าใช้จ่ายสูงแต่ค่าแรงเด็กมันต่ำ กว่าเด็กจะทำงานหมดหนี้ก็หลายปี ไม่เหมือนญี่ปุ่น ไม่ถึงปีเด็กที่ขยันเก็บได้เห็นเงินล้านเลย ไม่ก็เดือนใช้หนี้หมด และที่อังกฤษเขาเข้มงวด เพราะแต่ก่อนไม่มีอียู (EU)”

(คำให้สัมภาษณ์ของนักค้าที่แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อในด้านเพศ อายุ 60 ปี)

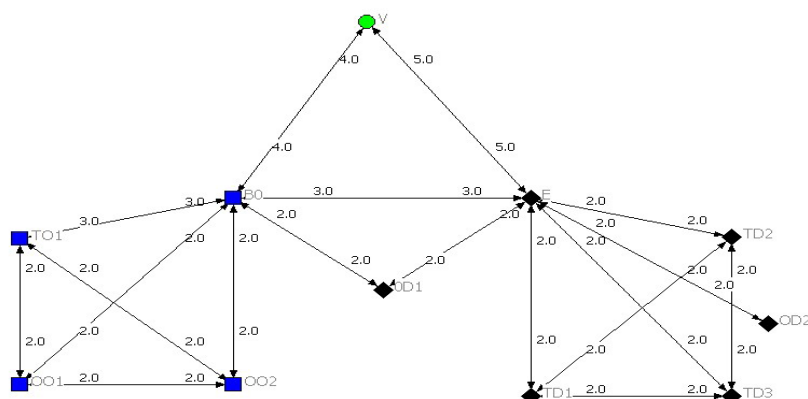
โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่านักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อยส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อแต่กลับได้รับช่วงความสัมพันธ์กับเหยื่อต่อจากนายหน้าค้ำมนุษย์ในถิ่นเดิม ส่วนนักค้าอื่นส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อต้องผ่านนายหน้าค้ำมนุษย์ในถิ่นเดิมหรือนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย ส่วนนักค้าในเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติมักมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละเครือข่ายย่อย แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าที่อยู่ต่างเครือข่ายย่อย ต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย นักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของเครือข่ายย่อยมักอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าของความสัมพันธ์กับนักค้าอื่นในเครือข่ายย่อย เป็นผู้กำหนดกรอบในการทำงานให้นักค้าแต่ละคน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักค้าอื่นในเครือข่ายย่อย นักค้าส่วนใหญ่มักใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญของตนเองในการดำเนินงาน

กระบวนการเครือข่าย พบว่า มีนักค้าที่เข้าถึงนายจ้างในประเทศปลายทางได้ทั้งโดยตรงหรือผ่านบุคคลอื่นและทราบความต้องการของนายจ้าง ประกอบกับมีนักค้าที่เข้าถึงผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นข้ามชาติหรือผู้ที่อยู่ตามสถานที่เสี่ยงในประเทศไทยได้ จึงได้เกิดการประสานงานกันและรวมตัวกันจนเกิดเป็นเครือข่ายเกิดขึ้น โดยมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเป็นสิ่งล่อให้ร่วมมือกัน ส่วนการขยายเครือข่ายเพื่อหาเหยื่อและสมาชิกนักค้าใหม่ รวมทั้งขยายความสัมพันธ์ทางสังคมไปยังสมาชิกเครือข่ายอื่น นักค้ามักใช้วิธีการแนะนำหรือบอกต่อความต้องการแรงงานหรือผู้บริการต่างชาติราคาถูกของนายจ้างในประเทศปลายทางและจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ ไปยังสมาชิกนักค้าด้วยกัน ผู้ที่เคยย้ายถิ่นข้ามชาติ ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อ หรือผู้ที่มีอาชีพสามารถเข้าถึงเหยื่อได้ง่ายหรือตามสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ เช่น ผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเดินทางหรือการขนส่ง หรือผู้ที่ประกอบอาชีพตามร้านอาหาร สถานบริการ หรือร้านเสริมสวย หรือการโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ โดยการแสดงให้เห็นถึงจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อดึงดูดเหยื่อใหม่ให้คล้อยตามและดึงดูดนักค้าใหม่ให้เข้าร่วม

ผลงานของเครือข่าย พบว่า นักค้าในเครือข่ายส่วนใหญ่ต่อรองระหว่างกันในเรื่องของจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับปริมาณงานและระดับความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานที่ตนได้รับมอบหมายหรือว่าจ้างมากกว่าการต่อรองด้านอื่น เช่น การต่อรองเพื่อให้เกิดความไวใจระหว่างกันหรือเพื่อเพิ่มอำนาจในการตัดสินใจในเครือข่าย ส่วนการต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐ มักใช้การประสานงานและการให้สินบนที่จะให้มากกว่าการต่อรองในความถูก-ผิดกฎหมาย ส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์ นักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในแต่ละเครือข่ายย่อมเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยใช้เกณฑ์ปริมาณงานและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างนักค้า

ซึ่งเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย มีรายละเอียดแสดงได้ดังภาพที่ 2

2.0 คือ ความสัมพันธ์เชิงสถานภาพหรือบทบาท 3.0 คือ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน 4.0 คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ 5.0 คือ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาก่อนแต่ได้รับช่วงความสัมพันธ์ระหว่างกันต่อจากนักค้าอื่น

ภาพประกอบ 2 เครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย

V คือ เหยื่อคนไทย

- BO คือ นายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมในประเทศต้นทาง
- TO1 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศต้นทางที่มีบทบาทดำเนินเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงานให้แก่เหยื่อ
- OO1 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศต้นทางที่มีหน้าที่ออกหรืออนุญาตเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงานให้แก่เหยื่อที่รับสินบนจากนักค้า
- OO2 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศต้นทาง ที่มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเดินทางหรือเอกสารทำงานของเหยื่อ (ตรวจคนเข้าเมือง) ที่รับสินบนจากนักค้า
- ◆ E คือ นายจ้าง
- ◆ TD1 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้ทำงาน
- ◆ TD2 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้พำนักในประเทศปลายทาง
- ◆ TD3 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทให้บริการเหยื่อในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างเหยื่อทำงานและพำนักในประเทศปลายทาง
- ◆ OD1 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางที่มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเดินทางของเหยื่อที่รับสินบน
- ◆ OD2 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมแรงงานต่างชาติที่รับสินบน

เครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ มีรูปแบบที่แตกต่างกันระหว่างเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติเหยื่อในต่างประเทศ และเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

องค์ประกอบ 1) เครือข่ายย่อยในประเทศไทย ประกอบด้วย นักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิม พบว่าเหยื่อที่ไม่ติดเสฟติดที่เป็นเหยื่อในต่างประเทศ ส่วน

ใหญ่ออกจากถิ่นเดิมในประเทศไทยจากการถูกชักชวนและหลอกลวงให้ย้ายถิ่นไปทำงานตามจังหวัดทางภาคใต้ของไทย โดยนักค้าเต็มรูปแบบคนไทยที่เข้าถึงนักค้าในพื้นที่ชายแดนของไทยได้ (ตามจังหวัดทางภาคใต้ของไทย) โดยเข้ามาทำงานที่เดียวกันกับเหยื่อเพื่อชักชวนและหลอกลวงเหยื่อส่งขายให้นายหน้าค้ามนุษย์พื้นที่ชายแดนในประเทศไทย ส่วนเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือ

ประมงส่วนใหญ่ถูกชักชวนและหลอกลวงไปทำงานเป็นคนประจำเรือประมงในประเทศมาเลเซียซึ่งไม่ใช่ประเทศปลายทาง โดยนักค้าเต็มรูปแบบคนไทยที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามสถานที่หรือสวนสาธารณะ ที่เข้าถึงนักค้าพื้นที่ชายแดนของไทยได้ (ตามจังหวัดที่ติดกับทะเล) ส่วนเหยื่อที่ติดสิ่งเสพติด ส่วนใหญ่ออกจากถิ่นเดิมในประเทศไทยจากการถูกชักชวนและหลอกลวงให้เสพติดสิ่งเสพติดและยาบ้า โดยนักค้าเต็มรูปแบบคนไทยที่รู้จักและเข้าถึงนักค้ามนุษย์ในพื้นที่ชายแดนหรือนายจ้างได้ ซึ่งมักไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร นอกจากการมุ่งแสวงหาเหยื่อตามสถานที่ที่เป็นสาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ หรือร้านเกมสล็อตเตอร์เน็ต และมีนักค้าบางส่วนที่ประกอบอาชีพตามสถานที่ที่เป็นสาธารณะ นักค้าเต็มรูปแบบมีบทบาทสำคัญในการนำเหยื่อออกจากถิ่นเดิมในประเทศไทย และขายเหยื่อต่อให้นายหน้าค้ามนุษย์พื้นที่ชายแดน แต่มีเหยื่อบางส่วนที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ติดสิ่งเสพติด (ยาบ้า) ถูกชักชวนและหลอกลวงให้เสพติดสิ่งเสพติดโดยนักค้าเต็มรูปแบบที่เป็นเด็กและเยาวชนคนไทยที่ติดสิ่งเสพติด (ยาบ้า) ที่เข้าถึงนายจ้างในประเทศปลายทางได้โดยตรง (ประเทศมาเลเซีย) และนำพาเหยื่อส่งขายให้นายจ้างด้วยตนเอง และพบว่านักค้าส่วนใหญ่มีนักค้าอื่นร่วมงานด้วยในการหลอกลวงและนำพาเหยื่อออกจากถิ่นเดิมไปส่งนักค้าพื้นที่ชายแดนของไทย

2) เครือข่ายย่อยในพื้นที่ชายแดนในประเทศไทย ประกอบด้วย (1) นักค้าที่จัดให้เหยื่อฟานักชั่วคราวในประเทศไทย พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิมขายต่อให้นักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่มีบ้านพักหรือประกอบอาชีพตามหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนใกล้กับช่องทางออกจากประเทศไทยที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติหรือทางทะเล ที่รู้จักหรือเข้าถึงนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางหรือนายจ้างได้ เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงส่วนใหญ่ถูกขายต่อให้นักค้าตามจังหวัด

ที่ติดกับทะเลหรือใกล้กับทะเล เช่น อำเภอมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร และมักถูกจัดให้ฟานักชั่วคราว (มีเหยื่อบางส่วนถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง) ก่อนเดินทางออกจากประเทศไทย เหยื่อที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกนักค้าจัดหาสิ่งเสพติดให้ได้เสพติดตลอดเวลา ส่วนเหยื่อที่ถูกลักพาตัวโดยถูกวางยาสลบในสิ่งเสพติด อาหาร หรือเครื่องดื่มมักถูกนักค้านำส่งให้นายจ้าง โดยไม่ได้จัดให้ฟานักชั่วคราวในประเทศไทยก่อน ส่วนเหยื่อในด้านเพศ ส่วนใหญ่ถูกขายต่อให้นักค้าพื้นที่ชายแดนตามจังหวัดทางภาคใต้ของไทย เช่น อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และมักถูกจัดให้ฟานักชั่วคราวก่อนถูกขนส่งออกจากประเทศไทย ส่วนเหยื่อในด้านเพศที่ถูกนักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิมนำส่งขายให้นายจ้างด้วยตนเองมักถูกจัดให้เหยื่อฟานักชั่วคราวในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และ (2) นักค้าผู้นำพาเหยื่อเข้าประเทศปลายทาง พบว่า เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนักค้าอื่นที่ได้รับมอบหมายจากนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยนำพาเข้าประเทศปลายทาง เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง มักถูกนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทย (ทางทะเล) ขายให้นายจ้างและถูกนักค้านำเรือบรรทุกปลาหรือเรือประมงที่ติดธงชาติไทยรับเหยื่อออกจากประเทศไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐ และไม่มีการดำเนินเอกสารเดินทาง (แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกนักค้าร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐของไทยทำหนังสือคนประจำเรือประมง (Seaman Book) ให้) ไปส่งให้เรือประมงที่จอดรออยู่กลางทะเลเพื่อนำเหยื่อส่งให้นายจ้าง แต่มักจะถูกส่งหลายต่อกว่าจะถึงเรือประมงที่นายจ้างจัดให้เหยื่อทำงาน ส่วนเหยื่อในด้านเพศ ถูกนักค้าวางยาสลบนำเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ผิดกฎหมาย แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกซุกซ่อนในยานพาหนะเข้าประเทศปลายทางตามช่องทางที่ถูกกฎหมาย แต่ไม่มีการดำเนินเอกสารและไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและประเทศปลายทาง นักค้าที่เป็นผู้นำพาส่วนใหญ่มีบ้านพักในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยที่มีความชำนาญในเส้น

ทางและช่องทางที่ผิดกฎหมายหรือช่องทางที่ถูกกฎหมาย และวิธีการหลบเลี่ยงการตรวจตราของเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและประเทศปลายทางเป็นอย่างดี และมักจะมีจำนวนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ส่วนเหยื่อทางด้านเพศที่ถูกนักค้าเติมรูปแบบนำส่งชายให้นายจ้างด้วยตนเองมักถูกนำพาเข้าประเทศปลายทางโดยใช้ช่องทางที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติ (เช่น การว่าจ้างเรือข้ามแม่น้ำสุโขทัย)

3) เครือข่ายย่อยพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทาง (เหยื่อในด้านเพศ) ผลการวิจัยพบว่าเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงส่วนใหญ่ถูกนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยขายให้นายจ้างโดยตรง แต่เหยื่อในด้านเพศส่วนใหญ่มักถูกนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยขายต่อให้นักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทาง ที่ส่วนใหญ่เป็นคนของประเทศมาเลเซียที่มีบ้านพักหรือประกอบอาชีพตามหมู่บ้านในพื้นที่ชายแดนหรือใกล้ช่องทางเข้าประเทศปลายทางทั้งที่ผิดกฎหมายตามธรรมชาติและที่ถูกกฎหมาย ที่รู้จักหรือเข้าถึงนายจ้างได้ และมักถูกนักค้าที่ได้รับมอบหมายจากนายหน้าค้ามนุษย์พื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางจับตัว และถูกนักค้าจัดให้พำนักชั่วคราวตามบ้านพักของนักค้าพื้นที่ชายแดนประเทศปลายทางในเมืองที่ใกล้กับพรมแดนของไทย เพื่อรอติดต่อนายจ้าง ก่อนที่จะถูกนำส่งขายให้นายจ้าง ส่วนเหยื่อในด้านเพศที่ถูกนักค้าเติมรูปแบบส่งขายให้นายจ้างด้วยตนเองมักถูกจัดให้พำนักชั่วคราวในลักษณะคล้ายคลึงกัน

และ 4) เครือข่ายย่อยในประเทศปลายทาง ผลการวิจัยพบว่า เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงมักถูกนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยขายให้นายจ้าง นายจ้างส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่มักเป็นเจ้าของเรือประมงหลายลำ และเหยื่อมักถูกสับเปลี่ยนหมุนเวียนให้ทำงานในเรือประมงลำอื่นของนายจ้างตลอดเวลา เหยื่อมักถูกควบคุมให้ทำงานบนเรือประมงโดยนักค้าที่เป็นลูกจ้างของนายจ้าง ได้แก่ ไต่กัง ไต่กัง ช่างเครื่องยนต์ (อีเนียร์) และพ่อครัว

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทย รวมทั้งผู้ควบคุมคนงาน (3-4 คน) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนพม่า เชื้อชาติมอญ และพม่า ที่ทำงานกับนายจ้างมานานจนนายจ้างหรือไต่กังไว้วางใจให้ควบคุมเหยื่อและคนประจำเรือประมงอื่นให้ทำงาน และเมื่อเหยื่อถูกนำขึ้นฝั่งประเทศปลายทางพร้อมกับเรือประมงเพื่อขายปลา และซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ท่าปลาหรือท่าเรือของประเทศปลายทาง (มีเหยื่อบางส่วนหลบหนี) ก็มักถูกนักค้าที่เป็นลูกจ้างของนายจ้างที่ทำงานที่ท่าปลาหรือท่าเรือดังกล่าวควบคุมให้พำนักอยู่ในเรือประมงหรือบริเวณท่าปลา และมีเหยื่อบางส่วนถูกนักค้าบังคับให้ทำหนังสือคนประจำเรือประมงกับเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศปลายทาง โดยที่เหยื่อไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตนใด ๆ แสดง และมีเหยื่อบางส่วนที่ถูกนำขึ้นฝั่งของไทยพร้อมกับเรือประมงถูกนักค้าลูกจ้างของนายจ้างที่มักจะประกอบอาชีพค้าขายบริเวณท่าปลาหรือท่าเรือที่เหยื่อถูกนำขึ้นฝั่งหวังเหนี่ยวรั้งกักขังตามบ้านพักใกล้กับท่าปลาหรือท่าเรือที่เหยื่อถูกนำขึ้นฝั่งเพื่อรอให้ทำงานต่อหรือรอถูกขายต่อให้นายจ้างอื่น โดยมีนักค้าคอยควบคุมอย่างเข้มงวด

ส่วนเหยื่อในด้านเพศมักถูกนักค้าพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางขายต่อและนำส่งให้นายจ้างตามสถานที่พำนัก โดยนักค้าที่ได้รับมอบหมายจากนายหน้าค้ามนุษย์ให้เป็นผู้นำส่งเหยื่อมักเป็นคนประเทศปลายทาง (ประเทศมาเลเซีย) ที่มีความรู้เกี่ยวกับเส้นทางการเดินทางที่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางได้เป็นอย่างดี เหยื่อส่วนใหญ่ถูกนายจ้างซื้อและหวังเหนี่ยวรั้งกักขังให้ทำงานและแสวงหาประโยชน์ ตามโรงแรมหรือคอนโดมิเนียมที่สูง และมีเหยื่อบางส่วนถูกหวังเหนี่ยวรั้งกักขังให้ทำงานในช่องโสเภณี นายจ้างส่วนใหญ่เป็นคนประเทศปลายทาง (เชื้อสายจีน) ส่วนนักค้าที่ควบคุมให้เหยื่อทำงานและพำนักมักเป็นลูกจ้างของนายจ้าง แต่มีเหยื่อบางส่วนถูกควบคุมโดยคนไทยที่ทำงานกับเหยื่อ แต่ทำงานกับนายจ้างมานานจนนายจ้างไว้วางใจ

หรือมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกับลูกจ้างของนายจ้าง (เช่น เป็นคู่รักกัน) และระหว่างถูกบังคับให้ทำงาน เหลือมักถูกนักค้าที่เป็นพนักงานตามโรงแรมต่างๆ ควบคุมอีกด้วย

และยังพบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศไทยและของต่างประเทศบางส่วน (เช่น ประเทศมาเลเซีย หรือประเทศอินโดนีเซีย) ที่มีหน้าที่ในการออก/ตรวจเอกสารหนังสือคนประจำเรือประมงของเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงและที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติตามพื้นที่ชายแดน และตรวจสอบและควบคุมแรงงานต่างชาติ ในพื้นที่ที่นายจ้างจัดให้เหยื่อทำงาน รับสินบนจากนักค้าแลกกับการดำเนินเอกสารหนังสือคนประจำเรือประมงให้แก่เหยื่อ โดยที่เหยื่อไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารแสดงตนใด ๆ การเดินทาง การทำงาน และให้นักค้าได้แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ

ความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า เหยื่อไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าในเครือข่ายมาก่อน เหยื่อถูกนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมเข้าปฏิสัมพันธ์เพื่อมุ่งหวังกระทำ ควบคุม และแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อโดยตรง โดยไม่พึ่งพาความสัมพันธ์เดิม และเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว ส่วนนักค้าที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละเครือข่ายย่อมมักมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงแลกเปลี่ยน ในลักษณะการดำเนินงานนำเหยื่อออกจากถิ่นเดิมในประเทศไทย นำพาเหยื่อเข้าประเทศปลายทาง และจัดให้เหยื่อทำงานและแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อเพื่อแลกกับผลประโยชน์ (ค่าหัวเหยื่อจากนายจ้าง หรือผลประโยชน์ที่นายจ้างจะได้รับจากการแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ) ส่วนนักค้าในเครือข่ายย่อมกับนักค้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายย่อมมักจะมีสัมพันธ์กันในเชิงสถานภาพหรือบทบาทในลักษณะลูกจ้างกับนายจ้าง ซึ่งนักค้าในแต่ละเครือข่ายย่อมที่เป็นเสมือนลูกจ้างดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากนักค้าที่เป็นศูนย์กลางที่เป็นเสมือนนายจ้างเพื่อแลกกับค่าจ้าง ส่วนนักค้าต่าง

ๆในแต่ละเครือข่ายย่อม พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสถานภาพหรือบทบาทในลักษณะที่ต่างคนต่างได้รับมอบหมายหรือได้รับว่าจ้างให้ดำเนินงานจากนักค้าที่เป็นศูนย์กลางในเครือข่ายย่อม แต่มักมีความสัมพันธ์กันเมื่อมีการดำเนินงานระหว่างกันเท่านั้น ส่วนนักค้าต่างเครือข่ายส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละเครือข่ายย่อม และยังพบว่านักค้ากับเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและประเทศปลายทางที่รับสินบน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสถานภาพหรือบทบาท ในลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวได้รับผลประโยชน์ (สินบน) จากนักค้า โดยได้ช่วยเหลือ ละเลย หลีกเลียง หรือไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่

เหยื่อที่ไม่ติดสิ่งเสพติดส่วนใหญ่ถูกนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมเข้าถึงเพื่อให้ข้อมูลและชักชวนเหยื่อให้ย้ายถิ่นไปทำงานในภูมิภาคอื่นของไทยหรือประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศปลายทาง ตามสถานที่ทำงานและสถานที่สาธารณะ เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาไม่นาน เนื่องจากเหยื่อส่วนใหญ่มีปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการผลักดันและดึงดูดสูง โดยอาศัยการไม่มีความรู้และประสบการณ์การทำงาน การจ้างงาน และการเดินทางตามกฎหมายภาคอื่นในประเทศไทยของเหยื่อ ส่วนเหยื่อที่ติดสิ่งเสพติดมักถูกนักค้าเติมรูปแบบเข้าถึงเพื่อให้ข้อมูลและชักชวนให้เสพติดสิ่งเสพติดตามสถานที่สาธารณะเพียงครั้งเดียว และใช้เวลาไม่นาน เนื่องจากเหยื่อมีลักษณะนิสัยชอบเสพติดอยู่แล้ว ก่อนที่จะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลและชักชวนเหยื่อที่ไม่ติดสิ่งเสพติด นักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมมักประเมินความไว้วางใจของเหยื่อที่มีต่อตนเองก่อนมีการปฏิสัมพันธ์ และมักจะใช้เวลาในการประเมินนานเนื่องจากนักค้าไม่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับเหยื่อมาก่อน นักค้าเติมรูปแบบจึงต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อป้องกันการผิดพลาดไม่ให้ถูกเปิดเผยตน และถูกเหยื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐ

จับกุม โดยอาศัยการเฝ้าสังเกตลักษณะนิสัยและบุคลิกของเหยื่อ นักค้ามักใช้การประเมินความไว้วางใจระหว่างกันและความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นก่อน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่จะถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมเปรียบเทียบกับจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ ก่อนที่จะร่วมงานกันและหาสมาชิกนักค้าใหม่ ซึ่งมักจะใช้ระยะเวลานานและมีความละเอียดถี่ถ้วนในการประเมิน เนื่องจากเป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ผิดกฎหมาย และเป็นการนำพาเหยื่อออกจากประเทศไทยเข้าประเทศปลายทางในลักษณะที่ต้องใช้นักค้าที่มีความสามารถพิเศษและความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันซึ่งกันและกัน จึงจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการลักพาตัวหรือมอมเมาเหยื่อ

โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าเหยื่อไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าในเครือข่าย เหยื่อถูกนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมเข้าปฏิสัมพันธ์เพื่อมุ่งหวังกระทำ คบคุม และแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อโดยตรงและเป็นการชั่วคราว นักค้าในเครือข่ายมักมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละเครือข่ายย่อยเฉพาะเมื่อมีการดำเนินงานระหว่างกัน และไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าที่อยู่ต่างเครือข่ายย่อย ต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของแต่ละเครือข่ายย่อย นักค้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายย่อยมักอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าของความสัมพันธ์กับนักค้าอื่นในเครือข่ายย่อย เป็นผู้กำหนดกรอบในการทำงานให้นักค้าแต่ละคนและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักค้าอื่นในเครือข่ายย่อย

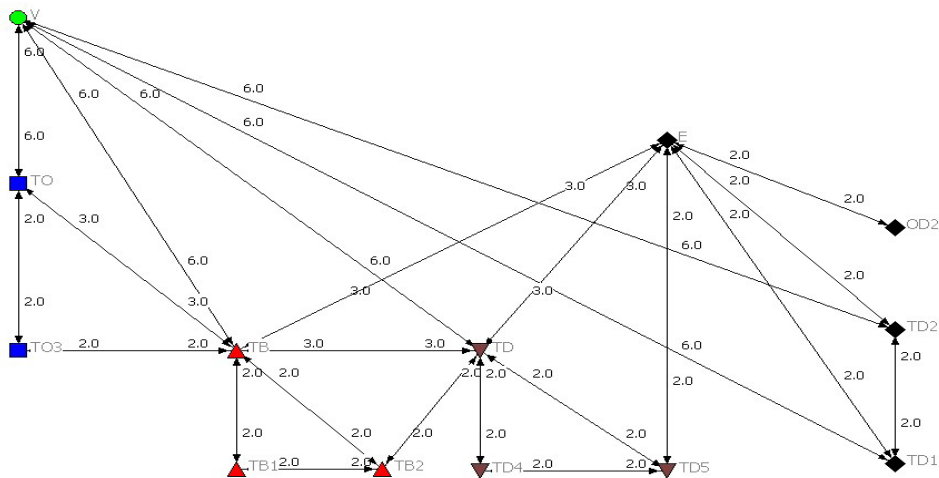
กระบวนการเครือข่าย พบว่า มีความต้องการแรงงานหรือผู้บริการต่างชาติราคาถูกของนายจ้างในประเทศปลายทางและนายจ้างคนไทยแต่ดำเนินงานในประเทศปลายทาง และมีนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมหรือนักค้าอื่นในเครือข่ายที่ทราบหรือรู้จักถึงความต้องการดังกล่าวของนายจ้างได้ และเข้าถึงเหยื่อคนไทยตามสถานที่เสี่ยงได้ จึงได้เกิดการประสานงานกันและมีความสัมพันธ์ทางสังคมกันเกิดขึ้นเป็นเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยมีผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนิน

กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างนักค้าในเครือข่าย ส่วนการขยายเครือข่ายเพื่อหาเหยื่อและสมาชิกนักค้าใหม่ รวมทั้งขยายความสัมพันธ์ไปยังสมาชิกเครือข่ายอื่น ใช้วิธีการบอกต่อความต้องการแรงงานหรือผู้บริการต่างชาติราคาถูกของนายจ้างในประเทศปลายทางไทยไปยังนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมในประเทศไทยหรือผู้ที่เข้าถึงเหยื่อตามสถานที่เสี่ยงได้ง่าย เช่น ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ สถานบริการต่าง ๆ สถานที่ขนส่ง (รถยนต์ รถไฟ หรือท่าเรือ) สวนสาธารณะ หรือแม้กระทั่งตามร้านเกมส์อินเทอร์เน็ตที่อยู่ตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ โดยการแสดงให้เห็นถึงจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อดึงดูดเหยื่อใหม่ให้คล้อยตามและดึงดูดนักค้าใหม่ให้เข้าร่วม

ผลงานของเครือข่าย พบว่า นักค้าในเครือข่ายส่วนใหญ่ต่อรองระหว่างกันในเรื่องของจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับความยุ่งยากในการหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าการต่อรองด้านอื่น เช่น การต่อรองเรื่องปริมาณงาน หรือการต่อรองเรื่องความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงาน ส่วนการต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐ มักใช้การหลบเลี่ยงหากหลบเลี่ยงไม่ได้จะใช้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์นักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในแต่ละเครือข่ายย่อยเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันผลประโยชน์โดยใช้ระดับความยุ่งยากในการดำเนินงานเพื่อหลบเลี่ยงการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่รัฐ (ระดับความเสี่ยง) ที่นักค้าแต่ละคนดำเนินงาน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งปันผลประโยชน์

ซึ่งรูปแบบเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติเหยื่อในด้านเพศและเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง มีรายละเอียดแสดงได้ดังภาพที่ 3 และ 4

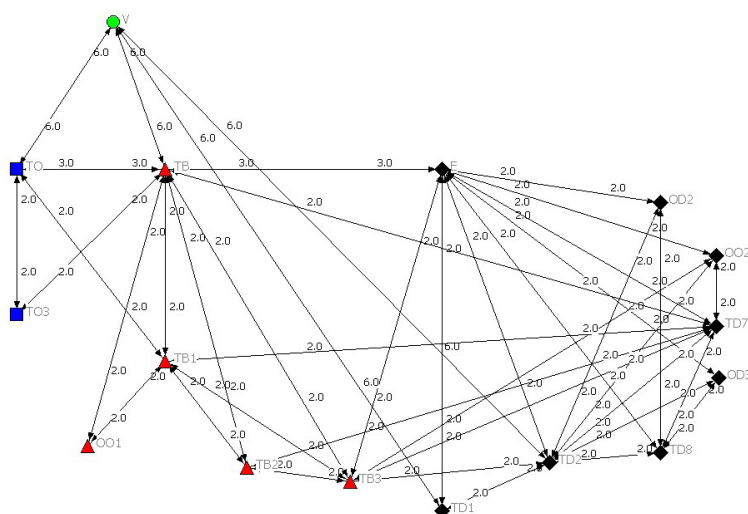
2.0 คือ ความสัมพันธ์เชิงสถานภาพหรือบทบาท 3.0 คือ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน 6.0 คือ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาก่อน แต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ในช่วงเวลาสั้น ๆ ระหว่างนักค้าเหยื่อในเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ

ภาพประกอบ 3 เครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติเหยื่อในด้านเพศ

V คือ เหยื่อในด้านเพศ

- TO คือ นักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิม ในเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ
- TO3 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศต้นทางที่มีบทบาทนำพาเหยื่อเดินทางในประเทศต้นทาง
- ▲ TB คือ นักค้าเต็มรูปแบบพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยในเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ
- ▲ TB1 คือ นักค้าในเครือข่ายพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยที่มีบทบาทจัดให้เหยื่อพำนักรั่วใน
ประเทศต้นทาง
- ▲ TB2 คือ นักค้าในเครือข่ายพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยที่มีบทบาทนำพาเหยื่อเข้าประเทศปลายทาง
- ▼ TD คือ นักค้าเต็มรูปแบบพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางในเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ
- ▼ TD4 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อพำนักรั่ว
ในประเทศปลายทาง
- ▼ TD5 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยพื้นที่ชายแดนในประเทศปลายทางที่มีบทบาทนำพาเหยื่อส่งให้นายจ้าง
- ◆ E คือ นายจ้าง
- ◆ TD1 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้ทำงาน
- ◆ TD2 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้พำนักรั่วในประเทศปลายทาง
- ◆ OD2 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมแรงงานต่างชาติที่รับสินบน

ภาพประกอบ 3 เครือข่ายนักค้ำมนุษย์ข้ามชาติเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง

V คือ เหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง

- TO คือ นักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมในเครือข่ายนักค้ำมนุษย์ข้ามชาติ
- TO3 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศต้นทางที่มีบทบาทนำพาเหยื่อเดินทางในประเทศต้นทาง
- ▲ OO1 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศไทยที่มีหน้าที่ออกหรืออนุญาตเอกสารทำงานหนังสือคนประจำเรือประมงให้แก่เหยื่อที่รับสินบนจากนักค้า
- ▲ TB คือ นักค้าเติมรูปแบบพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยในเครือข่ายนักค้ำมนุษย์ข้ามชาติ
- ▲ TB1 คือ นักค้าในเครือข่ายพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยที่มีบทบาทจัดให้เหยื่อพำนักรั่วคราวในประเทศต้นทาง
- ▲ TB2 คือ นักค้าในเครือข่ายพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยที่มีบทบาทนำพาเหยื่อออกจากประเทศไทยเข้าประเทศปลายทาง (เรือบรรทุกปลาหรือเรือประมงที่ติดธงชาติไทย)
- ▲ TB3 คือ นักค้าในเครือข่ายพื้นที่ชายแดนในประเทศไทยที่มีบทบาทนำเหยื่อส่งนายจ้าง (เรือประมงที่จอดรออยู่กลางทะเล)
- ◆ E คือ นายจ้าง (เรือประมงที่นายจ้างจัดให้เหยื่อทำงานและแสวงหาประโยชน์)
- ◆ TD1 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้ทำงาน
- ◆ TD2 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมเหยื่อให้พำนักรั่วคราวในประเทศปลายทาง (ได้ทั้งผู้ทำหน้าที่ควบคุมเรือประมง)
- ◆ TD7 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทควบคุมหรือหน่วงเหนี่ยวกักขังเหยื่อเมื่อเหยื่อถูกนำขึ้นฝั่งประเทศไทย
- ◆ TD8 คือ นักค้าในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทางที่มีบทบาทในการควบคุมเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมงเมื่อเหยื่อถูกนำขึ้นฝั่งประเทศปลายทาง
- ◆ OD2 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมแรงงานต่างชาติที่รับสินบนจากนักค้า

- ◆ OD3 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศปลายทางที่มีหน้าที่ออก/อนุญาตเอกสารหนังสือประจำเรือประมงให้แก่เหยื่อที่รับสินบนจากนักค้า
- ◆ OO2 คือ เจ้าหน้าที่รัฐประเทศไทยที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารหนังสือประจำเรือประมงที่รับสินบนจากนักค้า

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ประกอบด้วย เครือข่ายย่อยหลายเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้งในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง แต่ละเครือข่ายย่อยประกอบด้วยนักค้าหลายคน โดยเฉพาะเครือข่ายย่อยของเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติเหยื่อที่ทำงานเป็นคนประจำเรือประมง ที่มักมีจำนวนนักค้าจำนวนมาก ทำให้มีความยุ่งยากในการติดต่อลดศักยภาพเครือข่าย ประกอบกับพบว่า ในทุกเครือข่ายมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ทำให้การแทรกแซงเครือข่ายเพื่อติดต่อลดศักยภาพเครือข่ายมีความยุ่งยากมากขึ้นไปอีก เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐจะคอยส่งข้อมูลการดำเนินงานให้แก่นักค้าทราบถึงความเคลื่อนไหวและลักษณะการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2558 (Trafficking in Persons Report) ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ระบุว่า เจ้าหน้าที่รัฐของไทยบางรายมีส่วนเกี่ยวข้องในอาชญากรรมการค้ามนุษย์ และการทุจริตนี้ยังคงเป็นเหตุบ่อนทำลายความพยายามการปราบปรามการค้ามนุษย์ ในบางกรณี เจ้าหน้าที่ทุจริตทั้งสองฝั่งชายแดนรับเงินจากผู้ลักลอบนำแรงงานอพยพเดินทางข้ามชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ มาเลเซีย ลาว พม่าและกัมพูชา โดยแรงงานเหล่านี้บางรายต่อมากลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2015-trafficking->

persons-report-thailand-th/ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2559)

2. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติของเหยื่อ ประกอบด้วยนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์อาชีพที่เป็นคนไทย และมีอีกส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมที่ไม่ใกล้ชิดกับเหยื่อ เป็นเพื่อนกับเหยื่อ และส่วนใหญ่ก็เคยย้ายถิ่นข้ามชาติไปประเทศปลายทางมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Massey et al, (1987; 1998) ที่กล่าวว่า เครือข่ายย้ายถิ่นเป็นทุนทางสังคมประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นสายสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้ที่เคยย้ายถิ่นมาแล้วและผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในประเทศต้นทางและปลายทางไว้ด้วยกันผ่านสายสัมพันธ์เชิงเครือข่าย เพื่อผู้และการอยู่ในชุมชนบ้านเกิดเดียวกัน ที่เป็นกลไกสำคัญในการกระจายความเสี่ยงของครัวเรือน ลดต้นทุนในการย้ายถิ่นทั้งต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางเศรษฐกิจ และ/หรือต้นทุนทางอารมณ์หรือสภาพจิตใจที่ผู้ย้ายถิ่นที่ต้องเผชิญ ช่วยลดความเสี่ยงในการย้ายถิ่น

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติก็ตกเป็นเหยื่อ เนื่องจากนักค้าอื่นที่ไม่ใช่นายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิม โดยเฉพาะในเครือข่ายย่อยประเทศปลายทาง ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อ ประกอบกับนักค้าในเครือข่ายการค้ามนุษย์ย้ายถิ่นข้ามชาติส่วนใหญ่ก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสถานภาพและบทบาท ในลักษณะที่เข้าร่วมดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากนักค้าหรือนายจ้างที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายย่อยก็เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับ และมีนักค้าบางส่วนก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงแลกเปลี่ยน ในลักษณะเข้าร่วมดำเนินงานที่ได้รับว่าจ้างเพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่ได้รับ นักค้าส่วนใหญ่จึงเข้าร่วมดำเนินงานเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นคนไทยเหมือนกันหรือเป็นเพื่อนกัน ผลประโยชน์ที่มุ่งหวังหรือคาดหวังว่าจะได้รับ โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่มีขอบ จะเข้ามาแทนที่ ทำให้

ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติต้องตกเป็นเหยื่อ ดังนั้น การพึ่งพาเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติจึงไม่ทำให้ผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นลดต้นทุนในการเดินทางและลดความเสี่ยงได้เสมอไป หากผู้ที่มีบทบาทช่วยเหลือเหยื่อในกระบวนการย้ายถิ่นข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อและต่างมุ่งหวังผลประโยชน์ หรือไม่สามารรถเข้าถึงลักษณะการจัดให้ผู้ย้ายถิ่นทำงานและการจ้างงานของนายจ้างอย่างแท้จริง อนึ่ง ยังทำให้ผู้ย้ายถิ่นตกเป็นหนี้สินค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าหัวเพิ่มขึ้นอีกด้วย และถึงแม้ว่าเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติจะเป็นการกระจายความเสี่ยงของครอบครัว แต่ความเสี่ยงได้เกิดขึ้นโดยตรงกับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเอง

3. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อ ประกอบด้วยนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมที่มักเป็นคนไทยที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเดินทางไปประเทศปลายทางหรือต่างประเทศเป็นอย่างดี ทำให้รู้วิธีการหลบเลี่ยงการตรวจสอบและจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ อีกทั้งนายหน้าค้ามนุษย์อาชีพดังกล่าวมักประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การขนส่ง การเดินทางระหว่างประเทศ หรือการจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศ (กรณีเหยื่อคนไทยในตำแหน่งงาน) บังหน้าทำให้เกิดความยุ่งยากในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีนายหน้าบางส่วนเป็นเพื่อนกับเหยื่อซึ่งยากแก่การที่จะระบุตัวตนของนายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อได้ ส่วนเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ เหยื่อไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้ามาก่อน เหยื่อถูกนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมเข้าปฏิสัมพันธ์เพื่อมุ่งหวังกระทำความผิด และแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อโดยตรงโดยไม่พึ่งพาความสัมพันธ์เดิม และเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว และมักจะเกิดขึ้นตามสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ ในประเทศไทย ทำให้ยากที่เจ้าหน้าที่รัฐจะทำการตรวจสอบและระบุตัวตนของนักค้าได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น การศึกษาเครือข่ายทางสังคมโดยเน้นอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคม

ดั้งเดิม ตามแนวคิดของ Boissevain (1973; 1974) ที่ เป็นเหมือนต้นทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในเครือข่ายทางสังคม โดยไม่อธิบายถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของความสัมพันธ์ทางสังคม (ผลประโยชน์ที่มุ่งหวัง) การประเมินความไว้วางใจระหว่างกัน และความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ก่อนที่จะมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันหรือดำเนินงานร่วมกัน จึงไม่สามารถที่จะอธิบายรูปแบบเครือข่ายทางสังคมได้อย่างครอบคลุมและชัดเจน โดยเฉพาะเครือข่ายทางสังคมที่ดำเนินงานในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างเหนียวแน่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือดำเนินงานในลักษณะที่ผิดกฎหมาย ที่ร่วมมือกันดำเนินงานชั่วคราวโดยไม่ให้ความสำคัญของเป้าหมายร่วมกันแต่ดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะตนเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ที่ไม่ต้องพึ่งพาความสัมพันธ์ดั้งเดิม แต่การปฏิสัมพันธ์ก็เกิดขึ้น โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของผู้ที่เข้าหาและสร้างการปฏิสัมพันธ์

4. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า นักค้าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกับนักค้าที่เป็นศูนย์กลางในเชิงสถานภาพและบทบาท ในลักษณะเป็นลูกน้องที่ได้รับคำสั่งแลกเปลี่ยนกับการทำงาน ตามที่นักค้าที่เป็นศูนย์กลางมอบหมาย ทำให้ความเชื่อฟังนักค้าที่เป็นศูนย์กลางเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจในการมอบหมายงานและได้รับผลประโยชน์ที่สูงยากต่อการแทรกแซงของเจ้าหน้าที่รัฐ ประกอบกับลักษณะการผูกพันหรือยึดเหนี่ยวระหว่างกันของนักค้ากับเหยื่อ และระหว่างนักค้าเป็นไปในเชิงผลประโยชน์ที่จะได้รับ การขยายเครือข่ายเพื่อหาเหยื่อหรือนักค้าใหม่ จึงเกิดขึ้นได้ง่าย โดยการเอาผลประโยชน์มาล่อทำให้คนทั่วไปสามารถเป็นสมาชิกของเครือข่ายได้ง่ายหากเห็นแก่ผลประโยชน์ที่จะได้รับ

แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่นายหน้าค้ามนุษย์ หรือนักค้าจะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อชักชวนและหลอกลวงเหยื่อ มักมีการประเมินโอกาสที่เหยื่อจะเชื่อถือไวใจ และคล้อยตามว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดก่อน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจะถูกเปิดเผยตนเองหรือถูกจับกุม และก่อนที่จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อมอบหมายงานหรือร่วมงานหรือเพื่อหาสมาชิกนักค้าใหม่ นักค้าส่วนใหญ่ก็ต้องมีการประเมินความไวใจและความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น การทำลายความน่าเชื่อถือของนักค้าหรือนายหน้าค้ามนุษย์ที่มาในลักษณะต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ โดยการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงลักษณะของนักค้าและลักษณะการปฏิสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ และชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นหากคล้อยตาม ในส่วนของนักค้าก็ต้องทำลายความเชื่อมั่นในการที่จะเป็นนักค้าหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกนักค้า โดยการประชาสัมพันธ์หรือแสดงให้เห็นประชาชนทั่วไป นายจ้าง หรือผู้ที่สัมผัสหรือใกล้ชิดกับแรงงานต่างชาติได้เห็นถึงอัตราโทษที่หนักหน่วงที่ไม่คุ้มกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ประกอบกับถึงแม้จะมีนักค้าจำนวนมาก แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางในแต่ละเครือข่ายย่อย ดังนั้น หากไม่มีนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในแต่ละเครือข่ายย่อย จะทำให้การประสานงานกันไม่สามารถเกิดขึ้นได้หรือยุ่งยากมากขึ้นได้

สรุปผลการวิจัย

เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้บริบทที่ประเทศไทยเป็นต้นทาง มีรูปแบบเป็นเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบ ในลักษณะเครือข่ายการย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย ที่ประกอบด้วย นายหน้าค้ามนุษย์ข้ามชาติในถิ่นเดิมในเครือข่ายย่อยใน

ประเทศต้นทางที่มีความสัมพันธ์กับเหยื่อในเชิงอำนาจ ในลักษณะที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ที่มุ่งจัดหาแรงงานต่างชาติส่งให้นายจ้างโดยตรง ที่เอาเปรียบเหยื่อในการแลกเปลี่ยนระหว่างการช่วยให้ย้ายถิ่นข้ามชาติกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการดำเนินเอกสารเดินทาง แต่นายหน้าค้ามนุษย์บางส่วนเป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมที่ไม่ใกล้ชิดกับเหยื่อ ในลักษณะเป็นเพื่อนที่ทำงานกับนายจ้างและนักค้าที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละเครือข่ายย่อย มักได้รับช่วงความสัมพันธ์กับเหยื่อต่อนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิม ส่วนนักค้าอื่นส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเหยื่อ ต้องผ่านนายหน้าค้ามนุษย์ในถิ่นเดิมหรือนักค้ามนุษย์ที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละเครือข่ายย่อย ส่วนรูปแบบเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ประกอบด้วยนักค้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเหยื่อมาก่อน เหยื่อถูกนักค้าเติมรูปแบบในถิ่นเดิมเข้าปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลและชักชวนเพื่อมุ่งหวังแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อโดยตรงโดยไม่พึงพาความสัมพันธ์เดิมและเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว ส่วนนักค้ามักมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละเครือข่ายย่อยในเชิงสถานภาพและบทบาท ในลักษณะต่างคนต่างดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากนักค้าที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายย่อยเพื่อแลกกับค่าจ้าง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าที่อยู่ต่างเครือข่ายย่อย ต้องผ่านนักค้าที่เป็นศูนย์กลางของแต่ละเครือข่ายย่อย

นักค้าส่วนใหญ่เข้าถึงเหยื่อเพื่อพูดคุยให้ข้อมูล ชักชวนและหลอกลวง ตามสถานที่ที่ทำงานหรือที่อยู่อาศัยของเหยื่อ ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจย้ายถิ่นข้ามชาติมักถูกนักค้าเข้าถึงตามสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ แต่ก่อนที่จะให้ชักชวนและหลอกลวง นักค้ามักมีการประเมินความไวใจและโอกาสที่เหยื่อจะคล้อยตามก่อน รวมทั้งมีการประเมินความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมเทียบกับจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับก่อนที่จะร่วมงานกัน และมักใช้เวลานานในการประเมินหากเป็นการดำเนินงานผิดกฎหมาย

เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติเกิดขึ้นจากการมีนักค้าที่เข้าถึงนายจ้างในประเทศปลายทางได้ ทั้งโดยตรงหรือผ่านบุคคลอื่นและทราบความต้องการของนายจ้าง ประกอบกับมีนักค้าที่เข้าถึงผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นหรือผู้ที่อยู่ตามสถานที่เสี่ยงในประเทศไทยได้ จึงได้เกิดการประสานงานกันและรวมตัวกันจนเกิดเป็นเครือข่าย โดยมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเป็นสิ่งล่อให้ร่วมมือกัน ส่วนการขยายเครือข่ายเพื่อหาเหยื่อและสมาชิกนักค้าใหม่ รวมทั้งขยายไปยังเครือข่ายอื่น นักค้ามักใช้วิธีการแนะนำหรือบอกต่อความต้องการแรงงานราคาถูกของนายจ้างในประเทศปลายทางและจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ ไปยังนักค้าด้วยกันหรือผู้ที่เคยย้ายถิ่นข้ามชาติหรือเคยตกเป็นเหยื่อ หรือผู้ที่สามารถเข้าถึงเหยื่อได้ง่ายตามสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงจำนวนผลประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อดึงดูดเหยื่อและนักค้าใหม่ให้คล้อยตามและเข้าร่วม

นักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ในแต่ละเครือข่ายย่อยเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยใช้เกณฑ์ปริมาณงานและความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างนักค้าในเครือข่ายการค้าย้ายถิ่นข้ามชาติของเหยื่อที่เข้าประเทศปลายทางโดยถูกกฎหมาย แต่หากเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างนักค้าในเครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ มักใช้เกณฑ์ความยุ่งยากซับซ้อนในการหลบเลี่ยงการถูกเจ้าหน้าที่รัฐตรวจสอบจับกุม

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย ประกอบด้วยเครือข่ายย่อยหลายเครือข่ายที่มีการดำเนินงานเชื่อมโยงกันในหลายพื้นที่ทั้งในประเทศไทย (ต้นทาง) ระหว่างเดินทาง (พื้นที่ชายแดน) และในประเทศปลายทาง การดำเนินการต่อต้านหรือลดทอน

ศักยภาพของเครือข่ายจึงต้องดำเนินงานร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศปลายทาง เพื่อให้การกำจัดและลดทอนศักยภาพเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติ มีเจ้าหน้าที่รัฐของไทยและประเทศปลายทางเกี่ยวข้องกับการซื้อขายย้อย รัฐบาลไทยจึงควรร่วมกับรัฐบาลประเทศปลายทาง ในการกำหนดมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีเหตุสงสัยว่าเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ให้หนักเช่นเดียวกับโทษที่จะลงแก่นักค้า โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะได้จากเหยื่อและการขยายผลการจับกุมนักค้าบางส่วน

3. จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายย่อยในเครือข่ายการค้ามนุษย์ในประเทศไทย มีนักค้าที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ทำหน้าที่ประสานงานเชื่อมโยงกันระหว่างนักค้าและเครือข่ายย่อยต่าง ๆ จนไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เนื่องจากนักค้าส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักค้าที่อยู่ต่างเครือข่ายย่อย จึงควรให้ความสำคัญกับการสำรวจข้อมูลและปราบปรามนักค้าที่เป็นบุคคลที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายย่อย โดยเฉพาะนักค้าที่อยู่ตามพื้นที่ชายแดนและนายจ้างที่ลดต้นทุนด้วยวิธีการจ้างแรงงานต่างชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งมีค่าหัวที่ถูกและควบคุมได้ง่าย เพื่อตัดการเชื่อมโยง

4. จากผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายนักค้ามนุษย์ข้ามชาติ ประกอบด้วยนักค้าเต็มรูปแบบในถิ่นเดิมที่ปฏิสัมพันธ์กับเหยื่อโดยไม่มีความสัมพันธ์เดิมกันมาก่อน จึงควรศึกษาเครือข่ายทางสังคมโดยไม่เน้นอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมดั้งเดิมที่ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในเครือข่าย แต่เน้นศึกษาและอธิบายถึงการเกิดขึ้นของเครือข่ายทางสังคมโดยไม่พึ่งพาความสัมพันธ์ทางสังคมดั้งเดิม แต่เกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จนเกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมเกิดขึ้น

5. จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนที่นายหน้าค้ามนุษย์หรือนักค้าในเครือข่ายการค้ามนุษย์ข้ามชาติจะมีปฏิสัมพันธ์กับเหยื่อ มักมีการประเมินโอกาสที่เหยื่อจะเชื่อถือว่าไวใจ และคล้อยตาม ส่วนนักค้าก็มีการประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นก่อนตัดสินใจ

ร่วมงานกันเช่นเดียวกัน หน่วยงานของรัฐ จึงควรทำลายความน่าเชื่อถือของนักค้า โดยการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงลักษณะนักค้าและลักษณะการปฏิสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้รับทราบร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. (2558). *รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทย (กลุ่มที่ 3 บัญชีรายชื่อประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกา และไม่มีความพยายามแก้ไขปัญหา)*. ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2559, จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2015-trafficking-persons-report-thailand-th/>
- Bogdan, R.C.& Biklen, S.K. (2003). *Qualitative Research for Education: An Introduction To Theory and Methods (4th ed.)* Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Boissevain, J. and Mitchell, J.C. (1973). *Networking Analysis: Studies in Human Interaction*. The Hague: Mouton Co.
- Boissevain, J. (1974). *Friends of Friends: Network, Manipulators and Coalitions*. Oxford: Brasil Blackwell.
- Castles, S., & Miller, M. (1993). "The Age of Migration : International Population Movements In the Modern World". Macmillan Press: Hampshire and London.
- De Jong, G.F., & Fawcett, J.T. (1981). *Motivations for Migration: An Assessment and a Value-Expectancy Research Model*. In Migration decision Making. G.F. De Jong and Gardner (eds). New York: Pengamon Press.
- Denzin, N.K. (1970). *The Research Act Sociology: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. London: The Butterworth Group.
- Massey, S. and et. al. (1987). *Return to Aztlan: The Social Process of International Migration From Western Mexico*. Berkey and Los Angeles: University of California Press.
- Massey, S. and et. al. (1998). *World in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Oxford: Clarendon Press.
- Maxwell, J.A. (1992). *Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research*. Harward Educational Review, 62 (3): 279-300.
- Maxwell, J.A. (1996). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Thousand Oaks, CA: Sage
- McMillan, J.H. & Schumacher, S. (1997). *Research in Education: A Conceptual Introduction (4th ed.)*. New York: Longman.
- McMillan, J. H. & Wergin, J. F. (2002). *Understanding and evaluation education research (2nd ed.)*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. 2nded. California: SAGE Publications.